

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Володимир КОНОВАЛЕНКО

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

Зразки договорів

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 67.404.3

К 64

Коноваленко В.

К 64 Авторське право. Зразки договорів. / В.В. Коноваленко. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2016. — 288 с.

ISBN 978-966-10-4539-1

У книзі міститься 72 зразки авторських договорів для видавців, авторів літературних творів, художників, дизайнерів, архітекторів, фотографів, перекладачів, укладачів збірників творів та їхніх спадкоємців, зокрема 13 зразків договору про передавання виключних майнових прав на твори, 19 зразків ліцензійного договору, 40 зразків договору замовлення.

У комплект договорів включено договори з резидентами і нерезидентами.

Кожен зразок договору містить докладні коментарі, які дозволяють працювати з договорами видавцеві, авторові та спадкоємцеві з будь-яким рівнем підготовки у сфері авторського права.

Посібник складається з двох частин. Перша має друкований вигляд і містить 37 зразків авторських договорів, а друга частина книги подана в електронному додатку.

ББК 67.404.3

Електронний додаток

Код активації
зіртіть скретч-покриття

Увага! Завантажуйте безкоштовний електронний додаток, використовуючи детальну інструкцію, за посиланням:

bohdan-digital.com/008060

Технічна підтримка: (0352) 52-91-05, 067-352-09-89;
admin@bohdan-digital.com

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

ISBN 978-966-10-4539-1

© В. Коноваленко, 2007-2016

© Навчальна книга — Богдан, 2016

Зміст

Про автора.....	6
Перелік скорочень нормативних документів.....	8
Визначення основних термінів	9
Передмова	11
Частина 1. Основні положення авторського права	13
§1. Аксіоми авторського права	13
§2. Суб'єкти авторського права	15
§3. Об'єкти авторського права.....	18
§4. Способи передавання майнових прав	19
§5. Способи використання творів	21
§6. Авторська винагорода.....	27
§7. Авторські договори.....	29
1. Види договорів про розпорядження майновими правами	29
2. Обмеження на використання авторських договорів	33
§8. Відповідальність за порушення авторського права	34
1. Адміністративно-правові способи захисту.....	34
2. Кримінально-правові способи захисту.....	35
3. Цивільно-правові способи захисту.....	37
Частина 2. Віртуальний «юрист» для авторів і видавців.....	41
§1. Конструктор авторських договорів	41
§2. Он-лайн тести з авторського права.....	44
1. Он-лайн тести з авторського права для видавців.....	45
1.1. Он-лайн тести «Видання книг, газет, журналів та інших аналогічних творів без порушень авторського права».....	45
1.2. Он-лайн тести «Вибір авторського договору та уточнення його істотних умов»	51
1.3. Он-лайн тести «Юридичне «очищення» творів від прав третіх осіб»	52
1.4. Он-лайн тести «Видання творів у цифровій формі».....	55
1.5. Он-лайн тести «Авторське право на службовий твір» ..	60
2. Он-лайн тести з авторського права для авторів.....	63
2.1. Он-лайн тести «Вибір виду авторського договору та уточнення його істотних умов»	64
2.2. Он-лайн тести «Автору про авторське право на твори, створені у період роботи за наймом»	66
Частина 3. Зразки авторських договорів	69
§1. Зразки договорів про передачу (відчуження) виняткових майнових прав на твір з фізичною особою	69
Додаток 1. Договір з автором літературного твору ...	69

Додаток 2. Договір з художником, дизайнером, архітектором	74
Додаток 3. Договір з фотографом	79
Додаток 4. Договір з укладачем	84
Додаток 5. Договір з перекладачем.....	88
Додаток 6. Договір з фізичною особою — спадкоємцем автора.....	92
§2. Зразки ліцензійних договорів.....	97
§2.1. Зразки ліцензійних договорів з фізичною особою — резидентом	97
Додаток 7. Ліцензійний договір з автором літературного твору	97
Додаток 8. Ліцензійний договір з художником, дизайнером, архітектором.....	105
Додаток 9. Ліцензійний договір з фотографом	114
Додаток 10. Ліцензійний договір з укладачем	122
Додаток 11. Ліцензійний договір з перекладачем	130
Додаток 12. Ліцензійний договір з фізичною особою — спадкоємцем автора	138
§2.2. Зразки ліцензійних договорів з фізичною особою — нерезидентом	146
Додаток 13. Ліцензійний договір з автором літературного твору	146
Додаток 14. Ліцензійний договір з художником, дизайнером, архітектором	154
Додаток 15. Ліцензійний договір з фотографом.....	162
Додаток 16. Ліцензійний договір з укладачем	169
Додаток 17. Ліцензійний договір з перекладачем	176
§3. Зразки договорів замовлення	184
§3.1. Зразки договорів замовлення з резидентом.....	184
§3.1.1. Виключні майнові права на твір належать авторові твору	184
Додаток 18. Договір замовлення з автором літературного твору	184
Додаток 19. Договір замовлення з художником, дизайнером, архітектором.....	192
Додаток 20. Договір замовлення з фотографом	199
Додаток 21. Договір замовлення з укладачем.....	206
Додаток 22. Договір замовлення з перекладачем	213
§3.1.2. Виключні майнові права на твір належать замовникові.....	220
Додаток 23. Договір замовлення з автором літературного твору	220
Додаток 24. Договір замовлення з художником, дизайнером, архітектором.....	223

Додаток 25. Договір замовлення з фотографом	226
Додаток 26. Договір замовлення з укладачем	229
Додаток 27. Договір замовлення з перекладачем	232
§3.2. Зразки договорів замовлення з нерезидентом	235
§3.2.1. Виключні майнові права на твір належать авторові твору	235
Додаток 28. Договір замовлення з автором літературного твору	235
Додаток 29. Договір замовлення з художником, дизайнером, архітектором.....	243
Додаток 30. Договір замовлення з фотографом	250
Додаток 31. Договір замовлення з укладачем.....	257
Додаток 32. Договір замовлення з перекладачем	264
§3.2.2. Виключні майнові права на твір належать замовникові.....	272
Додаток 33. Договір замовлення з автором літературного твору	272
Додаток 34. Договір замовлення з художником, дизайнером, архітектором.....	275
Додаток 35. Договір замовлення з фотографом	278
Додаток 36. Договір замовлення з укладачем	281
Додаток 37. Договір замовлення з перекладачем	284
Перелік зразків договорів в електронній формі.....	287

Про автора

Володимир Коноваленко — автор 8 книг про інтелектуальну власність, понад 255 статей, опублікованих у друкованих ЗМІ, і більш ніж 40 винаходів, багато з яких були запатентовані в США, Японії та інших країнах світу.

Першу книгу він присвятив авторському праву на програмне забезпечення (Как заработать деньги на разработке и продаже программного обеспечения. — Харьков: Консум, 1999).

У другій книзі розглядаються питання авторського права при автоматизації бухгалтерських завдань (Мышиные истории, или Рассказы о том, как автоматизировать бухгалтерию предприятия. — Запорожье, Константа-И, 2002).

Третя книга розрахована на керівників підприємств, бухгалтерів, економістів, аудиторів, юристів та ін. фахівців (Авторское право и смежные права: бухгалтеру, руководителю, юристу. — Харьков, Фактор, 2006).

У четвертій книзі розкриваються питання авторського права в друкованих засобах масової інформації (Авторское право: автору, редактору, издателю. — Харьков, Фактор, 2007).

У п'ятій книзі розповідається про поняття, облік та оподаткування винагороди за використання творів, винаходів, промислових зразків, торговельних марок та інших об'єктів права інтелектуальної власності (Операции с интеллектуальной собственностью: оформление, налогообложение, — Харьков, Центр «Консульт, 2007).

Шоста книга призначена для авторів, редакторів і видавців; вийшла українською та російською мовами (Авторське право у видавничій справі: Практичний посібник для авторів, редакторів, видавців. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2010; Авторское право в издательском деле: Практическое пособие для авторов, редакторов, издателей. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2011).

Сьома книга призначена для бухгалтерів, аудиторів, податкових консультантів і податкових інспекторів (Роялти в Налоговом кодексе Украины: нет термина коварнее на свете. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2011).

Восьма книга зацікавить рекламістів, рекламодавців і дизайнерів (Інтелектуальна власність в рекламі, фірмовому стилі підприємства і дизайнні продукту (упаковки). Практичний посібник для авторів, виконавців, рекламістів, рекламодавців. — Тернопіль: Навчальна книга — Богдан, 2011).

У періодах між виходами книг автор працює над удосконаленням своєї майстерності популяризатора знань у галузі права інтелектуальної власності, публікуючи статті в періодичних виданнях («Дзеркало тиж-

ня», «Бізнес», «Бухгалтерія», «Баланс», «Податки та бухгалтерський облік», «Юридична газета» та інші видання).

В. Коноваленко у публікаціях зазвичай особливу увагу приділяє питанням:

- трудових і договірних відносин роботодавців, видавців та інших суб'єктів авторського права з авторами творів, винаходів та інших об'єктів права інтелектуальної власності;
- виплати авторської винагороди;
- обліку та оподаткування операцій з об'єктами права інтелектуальної власності;
- захисту права інтелектуальної власності.

Він є автором:

- навчальної комп'ютерної програми «Практикум з інтелектуальної власності», яку поширювали на компакт-дисках;
- сайту «Територія інтелектуального капіталізму»;
- електронної системи підтримки прийняття рішень на базі знань, в середовищі якої створюються он-лайн консультації;
- конструктора авторських договорів.

Володимир Коноваленко — переможець конкурсу «Стань автором «Балансу»-2007» в номінації «Професіоналізм і оригінальність». Нестандартність тематики і високопрофесійний підхід до розкриття непростих питань права та інтелектуальної власності є його відмінною рисою.

Така велика просвітницька діяльність автора не залишилася непоміченою. За особистий внесок у розвиток державної системи правової охорони інтелектуальної власності в Україні Володимира Коноваленка в 2005 р. було нагороджено грамотою Державного департаменту інтелектуальної власності та вручено нагрудний знак «Автор».

Високу оцінку творчості Володимира Коноваленка дав відомий адвокат у сфері інтелектуальної власності Віктор Іванович Жуков: «Отличительной особенностью именно этой книги является стиль ее автора — описывать сложные правовые явления доступно, используя не только и не столько научные понятия, сколько сочетать последние с образами, более доступными для восприятия неюристами¹; «...эта книга полезна и юристам, сталкивающимся с конкретными для них проблемами в суде. Все дело в том, что Владимир Коноваленко от природы наделен даром — описывать сложные юридико-технические, юридико-экономические проблемы доступно для читателя — неспециалиста в области техники, экономики. Именно этих знаний, как правило, не хватает у юристов².

¹ Передмова до книги: Коноваленко В. Авторское право и смежные права: бухгалтеру, руководителю, юристу. — Х.: Фактор, 2006. — С.9.

² Передмова до книги: Коноваленко В. Операции с интеллектуальной собственностью: оформление, налогообложение. — Харьков, Центр «Консульт», 2007. — С.15; Х.: Фактор, 2006. — С.9.

Перелік скорочень нормативних документів

ЦКУ — Цивільний Кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. з доповненнями та змінами.

ПКУ — Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. з доповненнями та змінами.

КУАП — Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X, із змінами та доповненнями.

КК — Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III, із змінами і доповненнями.

Закон про авторське право — Закон України «Про авторське право і суміжні права» № 3792-XII в редакції від 11.07.2001 р. з доповненнями та змінами.

Визначення основних термінів

Автор — фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір.

Авторське право — сукупність немайнових і майнових прав автора.

Авторська винагорода — винагорода, що виплачується авторові (правовласникові) твору.

Майнові права — права автора (правовласника), відповідно до яких він може не тільки використовувати твір будь-яким відомим способом, але й має право давати дозвіл (або забороняти) іншим особам використовувати твір вказаним в договорі способом.

Використання твору — відтворення, розповсюдження, переклад і ін. способи використання, які наведені в статті 441 ЦКУ.

Ліцензія — дозвіл на використання об'єкта авторського права.

Ліцензійний договір — угода між автором (правовласником) і користувачем про перехід права на використання твору.

Ліцензіар — особа, яка надає ліцензію на використання твору.

Ліцензіат — особа, яка отримала право на використання твору.

Ім'я автора — сукупність слів або знаків, які ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо.

Немайнові права автора — особисті права автора (право на авторство, право на ім'я і ін.), які не передаються іншим особам.

Об'єкти авторського права — твори, перелік яких наведений в статті 433 ЦКУ і статті 8 Закону про авторське право.

Правовласник — автор або інша особа (фізична чи юридична), що отримали майнові права на об'єкт авторського права згідно із законом або договором.

Плагіат — публікація чужого твору або його частини під своїм ім'ям.

Споживач — особа, що здійснює споживання результатів творчої діяльності автора. Споживачем може бути покупець газети (журналу), книги, відвідувач Web-сторінки та інший споживач.

Користувач — особа, яка, не будучи правовласником, має право використовувати твір тими способами, які дозволені йому автором твору. Користувач на підставі ліцензії може відтворювати твір, його переробляти та здійснювати з ним інші дії, передбачені законом.

Псевдонім — вигадане ім'я, вибране автором для позначення свого авторства.

Твір — стаття, книга, ілюстрація до статті й книги (малюнок, схема, таблиця фотографічний твір та інші).

Твори в галузі науки — публікації в галузі точних, природних, медичних та інших наук, а також літературні твори наукового характеру.

Витвір образотворчого мистецтва — скульптура, картина, малюнок, гравюра, літографія, твір художнього (зокрема сценічного) дизайну тощо.

Твір архітектури — твір в області мистецтва споруди будівель, в яку входять, окрім самої будівлі, ще і плани, креслення, ескізи тощо.

Витвір прикладного мистецтва — витвір мистецтва, зокрема твір художнього промислу, створений ручним або промисловим способом для користування в побуті або перенесений на предмети такого користування.

Твір картографії — карти, плани, ескізи, ілюстрації і пластичні твори, що стосуються географії, геології, топографії тощо.

Похідний твір — твір, який є творчою переробкою іншого існуючого твору без заподіяння шкоди його охороні (анотація, адаптація, обробка фольклору, інша переробка твору) або його творчим перекладом іншою мовою.

Складений твір — збірки, антології та інші аналогічні твори.

Суб'єкт авторського права — автор, правовласник, ліцензіар, ліцензіат.

Службовий твір — твір, створений автором в порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання або трудового договору.

Фотографічний твір — твір, виконаний за допомогою фотографування (традиційного або цифрового).

Цитата — порівняно короткий уривок з літературного, наукового або будь-якого іншого опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерела цитування іншою особою в своєму творі з метою зробити зрозумілішим власне твердження або для посилання на думку іншого автора в автентичному формулюванні.

Примірник твору — копія твору, виконана в будь-якій матеріальній формі (книга, брошура тощо).

Передмова

Авторськими договорами, зразки яких вміщені в цьому виданні, вже понад 8 років користуються багато видавців та авторів. За цей час неодноразово змінювалося податкове законодавство, а твори стали масово поширюватися в цифровій формі на компакт-дисках і в Інтернеті. Всі ці зміни були враховані в зразках авторських договорів.

На перший погляд, немає нічого простішого, ніж вибрати договір. Для цього достатньо в змісті книги знайти потрібний додаток. Однак не все так просто, як здається. Проблема з вибором договору виникне в тому випадку, якщо сторони будуть укладати ліцензійний договір або договір замовлення. Зупинимося на цих проблемах, адже багато читачів про них навіть не здогадуються.

Відповідно до податкового законодавства автор-підприємець, який є платником єдиного податку, не може включати в свої доходи винагорода, отриману у вигляді роялті (підпункт 1 п. 292.1 ст. 292 ПКУ). У зв'язку з цим договір, відповідно до якого виплачується роялті, повинен укладатися не з автором-підприємцем, а з фізичною особою. Інакше штрафних санкцій не уникнути.

З 01 січня 2015 р. платіж, отриманий як винагорода за використання або за надання права на використання творів, виконаних поліграфічним способом, є роялті, а винагорода, отримана за придбання примірників творів у цифровій формі, не є роялті (п.14.1.225 ст. 14 ПКУ). Про це треба пам'ятати при укладанні ліцензійного договору між суб'єктами підприємницької діяльності та з автором-підприємцем.

Ці проблеми будуть існувати до тих пір, поки обмеження по роялті не будуть виключені з ПКУ. Перед укладанням договору треба уточнити ці дві норми ПКУ.

Не будемо далі навантажувати читачів проблемами з вибором договору і з уточненням його істотних умов, а вкажемо на способи розв'язання наявних проблем.

Для цієї мети створено конструктор договорів і спеціальні тести, які дозволяють, не вникаючи в податкове законодавство, правильно вибрати договір, перевірити повноваження автора на підписання авторського договору і правильно прописати в договорі істотні умови. Про конструктор договорів і тести можна дізнатися із частини 2 цієї книги.

Необхідно зазначити, що кожен зразок договору має докладні коментарі, завдяки яким можна використовувати договори видавцям, авторам,

спадкоємцям та іншим особам з будь-яким рівнем підготовки у сфері авторського права.

Договори містять всі істотні умови, передбачені законодавством для певного виду договору. Ці умови забезпечують дотримання авторського права на твір, а також дозволяють уникнути конфлікту між сторонами договору.

У кожному договорі передбачено умови, які допомагають зробити так зване юридичне «очищення» творів від прав третіх осіб. Наприклад, виключні майнові права на твір можуть належати не тільки автору, а й третім особам, до яких належать роботодавці автора, спадкоємці, спів-автори й інші особи. А договір часом укладають без урахування інтересів всіх цих осіб. Твір може бути створений шляхом переробки існуючого твору. У цьому випадку можна порушити авторське право на твір, який використовувався автором для створення свого твору. На фотографічних творах деколи є зображення об'єктів авторського права, наприклад, скульптури або об'єкта архітектури. Використовуючи таку фотографію, можна порушити авторське право на твори образотворчого мистецтва та архітектури.

Юридичне «очищення» творів, яке передбачене умовами договору, дозволяє ще до підписання договору виявити третіх осіб, авторські права яких можуть бути порушені після підписання договору. Умови договору, що забезпечують юридичне «очищення» творів, містять певні гарантії автора, які, однак, вимагають перевірки. Річ у тім, що автор, надаючи гарантії, може не здогадуватися про те, що при використанні твору буде порушено чиєсь авторське право.

Для того щоб повністю виключити порушення авторського права третіх осіб при використанні творів, необхідно перед підписанням договору твір протестувати. Для цієї мети створено спеціальні тести, про які йдеться в 2 частині цього видання.

У книзі подано основні поняття авторського права, які дозволяють сторонам договору зрозуміти призначення тих чи інших умов авторського договору. Ці умови називаються істотними умовами договору. Видаляти їх з авторського договору не варто — собі дорожче.

Особа, яка використовує договір, може на свій розсуд додати в обраний зразок договору будь-які додаткові умови, продиктовані бажанням сторін або специфікою використання творів.

Прочитавши цю книгу, кожен з вас зможе правильно вибрати авторський договір, перевірити його істотні умови й зробити первинне юридичне «очищення» творів від прав третіх осіб.

*Володимир Коноваленко,
м. Запоріжжя, 2016 р.
vkonovalenko@list.ru*

Частина 1. Основні положення авторського права

У цьому розділі книги зупинимось тільки на тих положеннях авторського права, знання яких дозволять читачам розібратися з умовами авторських договорів.

§1. Аксиоми авторського права

Аксиоми авторського права (АП) — це коротка інформація про авторське право, яка дозволяє суб'єктам авторського права побачити правове поле авторського права з висоти «пташиного польоту». Для більш детального розгляду тих чи інших норм авторського права необхідно звернутися до законодавчих актів, посилення на які подано в аксіомах авторського права.

Аксиоми авторського права сформульовані відповідно до ЦКУ та Закону про авторське право.

Аксиома АП № 1. Авторське право — розділ цивільного права, в якому регулюються особисті немайнові та майнові відносини, пов'язані зі створенням та використанням творів.

Аксиома АП № 2. Твором є результат творчої діяльності автора у сфері літератури, науки і мистецтва.

Аксиома АП № 3. Авторське право виникає з моменту створення твору (частина 1 ст. 437 ЦКУ; частина 2 ст. 11 Закону про авторське право).

Аксиома АП № 4. Автор є первинним суб'єктом авторського права.

Аксиома АП № 5. Авторсько-правова охорона надається тільки оригінальним творам.

Аксиома АП № 6. Авторське право не потребує обов'язкової державної реєстрації (частина 2 ст. 11 Закону про авторське право).

Аксиома АП № 7. Авторське право на твір можна зареєструвати в Державній службі інтелектуальної власності в будь-який час в період терміну охорони твору авторським правом.

Аксіома АП № 8. Авторсько-правова охорона надається формі твору, а не його змісту (частина 3 ст. 8 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 9. Авторське право складається з немайнових (особистих) (ст. 438, ст. 439 ЦКУ; ст. 14 Закону про авторське право) і майнових прав автора (ст. 440 ЦКУ; ст. 15 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 10. Особи, яким належать виключні майнові права на твори, є суб'єктами авторського права (ст. 435 ЦКУ; ст. 7 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 11. Суб'єкти авторського права мають право проставляти знак копірайт © на примірниках твору.

Аксіома АП № 12. Автору належать виключні майнові права на твір доти, поки вони не передані іншій особі (частина 2 ст. 28, ст. 31 Закону про авторське право; ст. 1113 ЦКУ).

Аксіома АП № 13. Твір оприлюднюється з дозволу автора (ст. 1 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 14. Твір використовується суб'єктами авторського права або особами, які отримали дозвіл на його використання (ст. 443, 1109 ЦКУ; ст. 33 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 15. Дозвіл на використання твору оформляється ліцензійним договором (ліцензією) (ст. 1108, 1109 ЦКУ; ст. 33 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 16. Ліцензійний договір (ліцензія) не вимагають обов'язкової державної реєстрації (частина 1 ст. 1114 ЦКУ).

Аксіома АП № 17. З освітньою метою твори можуть використовуватися без дозволу автора і без виплати винагороди (ст. 21-24 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 18. Тільки автор або особа, якій належать майнові права на твір, вирішує питання про оплатне чи безоплатне його використання (ст. 445 ЦКУ).

Аксіома АП № 19. Автор має право на винагороду за використання твору (ст. 445 ЦКУ; частина 5 ст. 15 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 20. Виключні майнові права на службовий твір належать автору і роботодавцю спільно, якщо в трудовому договорі не записано інше (частина 2 ст. 429 ЦКУ).

Аксіома АП № 21. Автору службового твору виплачується винагорода за його створення і використання (частина 3 ст. 16 Закону про авторське право).

Аксіома АП № 22. Затверджено мінімальні ставки авторської винагороди за використання творів (Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження мінімальних ставок авторської

винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав» від 18 січня 2003 р. № 72).

Аксиома АП № 23. Авторське право на твір і право власності на річ, в якому воно виражене, не залежать одне від одного (ст. 419 ЦКУ; ст. 12 Закону про авторське право).

Аксиома АП № 24. Майнові права на твір, на якому зображені (включені) інші твори, наприклад, на фотографії є зображення скульптури, залежними і, отже, такий твір не можна використовувати без дозволу особи, якій належить авторське право на твір, зображення якого використовується.

Аксиома АП № 25. При використанні у творах зображення фізичної особи необхідно бути дуже обережним.

Аксиома АП № 26. Розміщення твору в мережі Інтернету є відтворенням твору.

Аксиома АП № 27. Особа, яка порушила авторське право, за рішенням суду виплачує особі, якій належать виключні майнові права на твір, компенсацію в розмірі від 10 до 50 000 мінімальних заробітних плат за кожен самостійний спосіб неправомірного використання твору (ст. 52 Закону про авторське право).

Аксиома АП № 28. Особа, яка порушила авторське право, може бути притягнена до кримінальної відповідальності та позбавлена волі на строк до 6 років (ст. 176 КК).

§2. Суб'єкти авторського права

Суб'єктами авторського права є особи, яким належать виключні майнові права на твори, а саме:

- автори;
- співавтори;
- спадкоємці;
- юридичні особи;
- фізичні особи — підприємці.

Всі ці особи можуть бути стороною авторського договору.

Необхідно зазначити, що тільки суб'єкти авторського права мають право видавати дозвіл (ліцензію) на використання твору. Правда, є один виняток із цього загального правила. Особою, яка має право давати дозвіл на використання твору, може бути і ліцензіат, який за ліцензійним договором отримав право на видачу субліцензії.

Для візуалізації інформації про те, на підставі якого юридичного факту суб'єкти авторського права набувають виключних майнових прав на твори, скористаємося таблицею №1.

Таблиця №1.

Суб'єкти авторського права	Підстави для отримання виключних майнових прав на твір
Автор	Створення твору
Співавтори	Створення твору
Спадкоємці	Свідоцтво про право на спадок
Юридична особа	Свідоцтво про право на спадок
	Договір про передачу (відчуження) виняткових майнових прав
	Трудовий договір
	Договір замовлення

Коротко зупинимося на кожному суб'єкті авторського права.

Автором твору вважається фізична особа, творчою працею якої створено твір. Крім того, автором твору може вважатися особа, вказана як автор на оригіналі або примірнику твору, якщо відсутні докази того, що автором твору є інша особа (частина 1 ст. 435 ЦКУ). Це є презумпція авторства. Це означає, що на особу, що оспорує авторство на такий твір, покладається тягар доведення свого авторства.

Автором може бути громадянин України, іноземний громадянин або особа без громадянства.

Автором твору може бути малолітня особа (до 14 років). Малолітня особа має право здійснювати тільки особисті немайнові права на твори (п. 2 частина 1 ст. 31 ЦКУ). Це означає, що укладати договори про розпорядження майновими правами на твори малолітня особа самостійно не може. За неї це роблять її батьки або опікуни. Проте батьки та опікуни не беруть на себе зобов'язань за цими договорами. Стороною в таких договорах є малолітня особа.

Авторами твору може бути неповнолітня особа (від 14 до 18 років), яка може самостійно укладати договори про розпорядження майновими правами на твори (п. 2 частина 1 ст. 32 ЦКУ).

У автора можуть бути співавтори.

Співавторство — це спільна творча діяльність для створення твору.

Співавторство може виникати за наявності письмової або усної угоди про сумісну співпрацю над створенням твору. Співавтори є первинними суб'єктами авторського права.

Співавторство може бути нероздільним (неподільним) і роздільним (ділене).

Нероздільним вважається таке співавторство, при якому неможливо виділити частину твору, створену конкретним співавтором. Зміна або вилучення частини такого твору неминуче призведе до зміни інших частин твору або до неможливості використовувати твір в цілому. Наприклад, при вилученні з підручника, написаного декількома співавторами, якихось розділів цей підручник перестає бути цілісним твором, а в деяких випадках його просто не можна використовувати.

При роздільному співавторстві у тієї або іншої частини твору, створеного співавторами, є конкретний автор. Роздільне співавторство існує лише тому, що співавтори своєю угодою вирішили об'єднати частини твору і використовувати їх разом. Літературний твір з ілюстраціями є роздільним співавторством.

Інформація про роздільне чи ні співавторство дозволяє правильно нарахувати авторську винагороду за використання твору.

Після смерті автора **суб'єктами авторського права можуть стати його спадкоємці** (ст. 29 Закону про авторське право). Спадкоємцями автора бувають фізичні та юридичні особи. Оскільки спадкоємство авторських прав здійснюється згідно із законом або за заповітом, то спадкоємці є суб'єктами похідного авторського права.

При спадкоємстві згідно із законом спадкоємцями авторських прав можуть стати тільки ті громадяни, які належать до тієї або іншої черги законних спадкоємців.

При спадкоємстві за заповітом спадкоємцем автора можуть бути будь-які фізичні та юридичні особи.

Спадкоємці розглядаються як носії **похідного авторського права**, оскільки авторське право спадкоємців виникло не через створення твору, а на підставі інших юридичних фактів: відкриття спадку, входження в коло спадкоємців, ухвалення спадку. Оскільки після смерті автора спадкоємці можуть розпоряджатися майновими правами на твір, то з цими суб'єктами авторського права можуть укладати ліцензійні, авторські та інші договори.

Перед укладенням договору із спадкоємцем автора необхідно ознайомитись із **свідомством про право на спадок**. Якщо виявиться, що спадкоємців декілька, то договір необхідно укладати не з одним, а зі всіма спадкоємцями. Річ у тім, що спадкоємці автора розпоряджаються майновими правами на твір спільно.

Юридичні особи, набуваючи виключних майнових прав, стають суб'єктами авторського права. Ці суб'єкти підприємницької діяльності можуть набувати авторських прав тільки похідно.

Суб'єкти підприємницької діяльності можуть набувати виключних майнових прав за договором і законом. Виключні майнові права отримуються за договором про передачу (відчуження) виняткових майнових прав і договором замовлення. Згідно із законом отримуються виключні майнові права на службовий твір.

Юридична особа може отримати виключні майнові права в спадок за заповітом (частина 2 ст. 1222 ЦКУ). Такий спосіб придбання виключних майнових прав також є придбанням згідно із законом.

Укладаючи договір з юридичною особою, необхідно вимагати документ, що підтверджує приналежність виключних майнових прав на твір.

Фізичні особи — підприємці можуть бути суб'єктами авторського права в таких випадках:

- підприємець може бути творцем, тобто самостійно створювати твори;
- підприємець може бути правовласником на твори, створені найнятими робітниками.

Необхідно зазначити, що підприємці, залучаючи до господарського обігу об'єкти авторського права, стикаються з низкою питань, зокрема з вибором виду діяльності, оформленням договірних відносин, оподаткуванням винагороди і т.ін.

§3. Об'єкти авторського права

Об'єктами авторського права є твори. Для того щоб визначити перелік об'єктів авторського права, необхідно скористатися ЦКУ (ст. 433) і Законом про авторське право (ст. 8). З урахуванням цих статей законодавства про авторське право сформуємо перелік творів, до яких належать:

- 1) твори у сфері науки, літератури і мистецтва;
- 2) комп'ютерні програми;
- 3) компіляції даних (бази даних);
- 4) інші твори.

До літературних і художніх творів зараховують:

- романи, поеми, статті та інші письмові твори;
- лекції, промови, проповіді та інші усні твори;
- драматичні, музично-драматичні твори, пантоміми, хореографічні та інші сценічні твори;
- музичні твори (з текстом або без тексту);
- аудіовізуальні твори;
- твори живопису, архітектури, скульптури та графіки;
- фотографічні твори;

- твори прикладного мистецтва;
- ілюстрації, карти, плани, ескізи та пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки;
- переклади, адаптації, аранжування та інші переробки літературних або художніх творів;
- збірники творів.

Необхідно зазначити, що твором може стати будь-який документ, який розроблений працівником підприємства: положення про оплату праці, керівництво користувача приладом, пристроєм та іншої продукції, опис технологічного процесу, рекламний текст тощо.

§4. Способи передавання майнових прав

Суб'єкт авторського права може розпоряджатися майновими правами на твори такими способами:

- 1) передавання (відчуження);
- 2) ліцензія;
- 3) замовлення.

При передаванні (відчуженні) виключних майнових прав майнові права колишнього правовласника взагалі припиняються і виникають у нового правовласника в повному обсязі. Відповідно до закону передаватися (відчужуватися) можуть як всі майнові права, так і частина майнових прав (частина 1 ст. 427 ЦКУ; частина 1 ст. 31 Закону про авторське право).

Перехід (відчуження) виключних майнових прав здійснюється відповідно до договору про передавання (відчуження) виняткових майнових прав (ст. 1113 ЦКУ).

Передбачена проста письмова форма договору.

Ліцензія. Суб'єкт авторського права може видавати іншим особам дозвіл (ліцензію) на використання твору в будь-якій формі та будь-яким з відомих способів.

Зазначимо, що ліцензії бувають декількох типів (ст. 1108 ЦКУ):

- виняткова;
- одинична;
- невиняткова.

Ліцензію можна оформити окремим документом або складовою частиною ліцензійного договору (ст. 1109 ЦКУ) чи договору замовлення (ст. 1112 ЦКУ). Ліцензійний договір і договір замовлення мають форму письмового документа, якщо інше не передбачене законом.

Вимоги до ліцензії і ліцензійного договору викладені у статтях 1108-1109 ЦКУ.

У тому випадку, коли в договорі не вказано тип ліцензії, ліцензія вважається невинятковою (частина 6 ст. 32 Закону про авторське право).

Слід зазначити, що майнові права на використання твору не вказані в договорі як такі, що передаються, а вважаються такими, що не передаються (частина 8 ст. 33 Закону про авторське право).

Видавець може отримати право видавати дозвіл третім особам на використання твору способами, вказаними в ліцензії. Такий дозвіл є субліцензією (частина 2 ст. 1109 ЦКУ; частина 3 ст. 32 Закону про авторське право).

Право на субліцензію повинне бути записане в ліцензійному договорі.

Виняткова ліцензія. При винятковій ліцензії видавець отримує виняткове право використовувати твір обумовленими в ліцензії способами. Особа, що видала ліцензію (ліцензіар), позбавляється права видавати ліцензію третій особі на використання твору способами, вказаними в ліцензії. Крім того, ліцензіар позбавляється права використовувати твір способами, обумовленими в ліцензії.

Одинична ліцензія. При одиничній ліцензії видавець отримує право використовувати твір обумовленими в ліцензії способами. Ліцензіар (правовласник) позбавляється права надавати ліцензію третій особі, проте має право самостійно використовувати твір способами, обумовленими в ліцензії.

Невиняткова ліцензія. При невинятковій ліцензії видавець отримує право використовувати твір обумовленими в ліцензії способами. Ліцензіар має право надати ліцензію третій особі, а також має право самостійно використовувати твір способами, обумовленими в ліцензії.

Замовлення. Багато авторів створюють твори на замовлення. Відповідно до ЦКУ (частина 2 ст. 430) майнові права на твір, створений на замовлення, належать творцеві твору та замовникові спільно, якщо інше не встановлене в договорі замовлення. Особисті немайнові права на такий твір належать творцеві твору (частина 1 ст. 430 ЦКУ). Зрозуміло, що в даному випадку творцем твору є автор, який може бути суб'єктом підприємницької діяльності.

Для того, щоб розібратися з приналежністю майнових прав на твір, створений на замовлення, скористаємося таблицею №2.